

Tijd als ruilmiddel

Nieuwe principes in de gezondheidszorg
TVA developments
Dr. ir. Ton van Asseldonk / Drs. Erik den Hartigh
Februari 2003

Inhoud

- De falende planeconomie
- De hand van Adam Smith?
- Emergente ordening
- Tijd als prestatie maat
- Next Steps?

De falende planeconomie

- Theorie:
  - Toegankelijkheid voor iedereen
  - Efficiënt
  - Solidair
  - Input (capaciteits) planning en sturing
- Praktijk:
  - Wachlijsten
  - Ontevreden klanten
  - Sterk afnemend marginaal nut
  - “idiote voorbeelden” (e.g. scanners, oogfoto’s)
  - Ambachtelijke organisatie

Waarom?

- Heterogeniteit en onvoorspelbaarheid; mondigheid
- Verval van informatie en kennismonopoly
- Groter $\neq$ efficiënter
- Onafgrensbaarheid
  - Geografisch (e.g. EU)
  - Technologisch (e.g. gentechnologie)
  - Inhoudelijk (eg. Health foods)

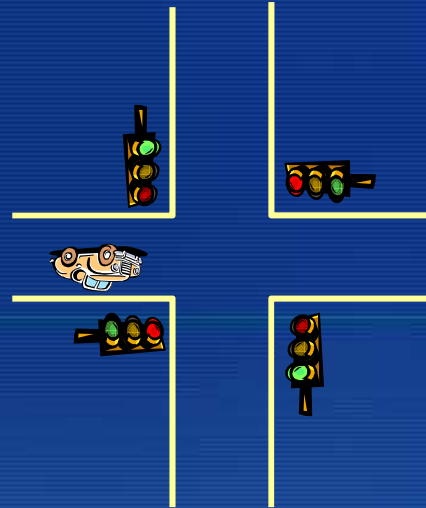
De hand van Adam Smith

- Markteconomie als voorbeeld, maar:
  - Rusland dwingt tot bescheidenheid
  - US/UK geven weinig hoop
- Principiëler:
  - Kan koopkracht kwaliteit en kwantiteit sturen?
  - Capaciteits-economie te primitief

Hoe dan wel?

Organiseren van heterogeniteit

- geen interactie
- instructie
- hoge irritatie
- multi-batch

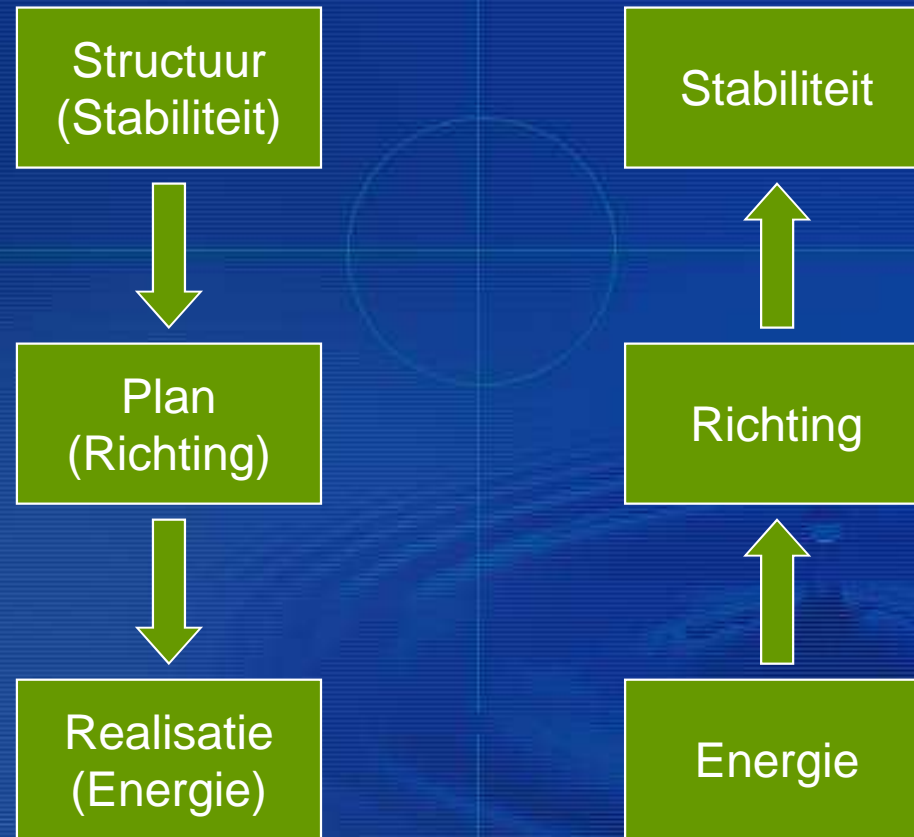

- interactie van gebruikers
- if-then regels
- lage irritatie
- flow

Emergente systemen

“A system (organisation) that is capable, in an unpredictable environment, of adaptation and renewal, in order to achieve meaning (delivering utility to its environment), coherence and continuity for itself, without using central planning and control”

Top Down vs Bottum Up

Voorbeelden

- Voorbeelden:
  - Credit cards
  - Verpakkingsconvenant
  - Privacy wetgeving
  - Geluidshinder schiphol
  - Gate-planning
  - Free flight
  - Albert Heijn DC's
- Principes:
  - Overheid geen probleemeigenaar
  - Machtig maken actoren: omkering van de logica
  - Heterogeniteit en onevenwicht creëren

Ontwerp-aspecten

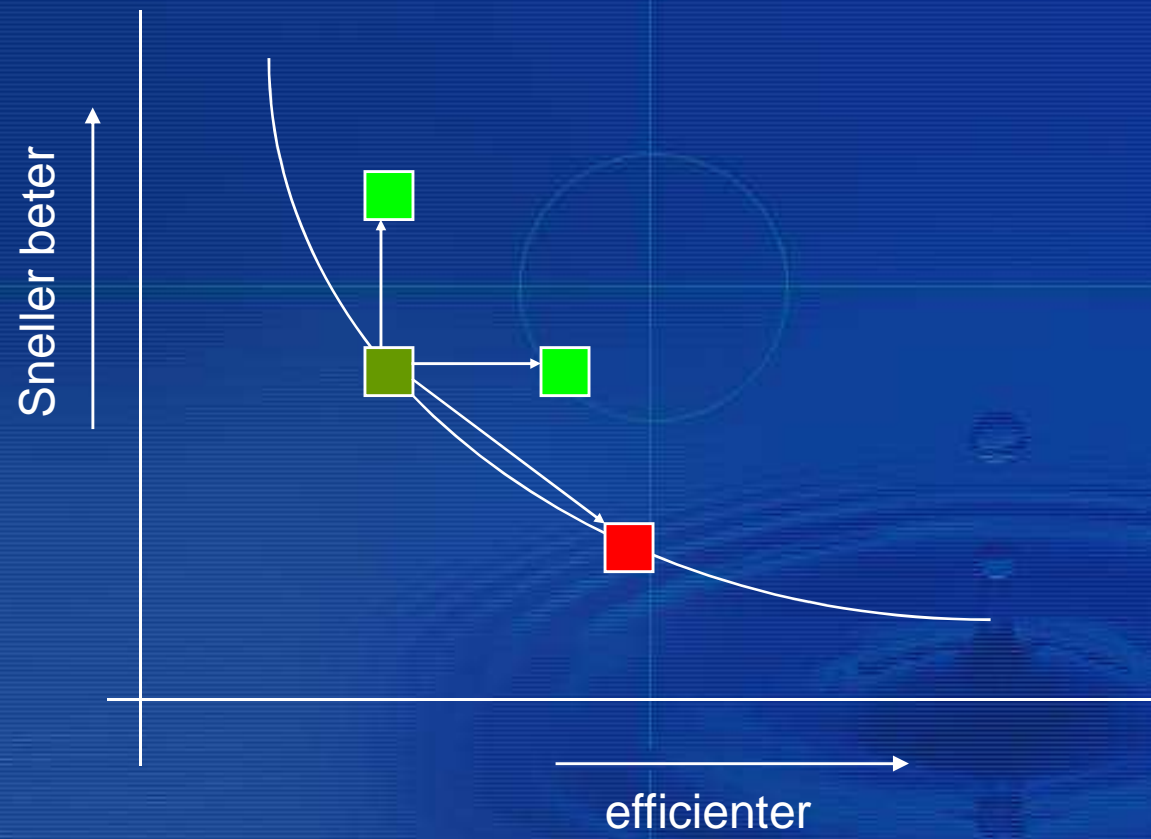
- Eventgedreven
- Alle actoren nemen beslissingen
- Dynamische equivalentie-systemen
- Mirco-regels leiden tot macro-ordening
- Non-zero sum
- Dynamische lock-ins
- Entropie-continuum
- Oplossingsruimte
- Toetreders/uittrekers
- Proces-pyramide
- Padafhankelijkheid

Gezondheidszorg

- Processcheiding
  - Medisch inhoudelijk
    - peer review, certificering, kwaliteits-database
  - Medische dienstverlening
    - emergentie
  - Hotelfunctie
    - Markt o.b.v. koopkracht

Een betere gezondheidszorg

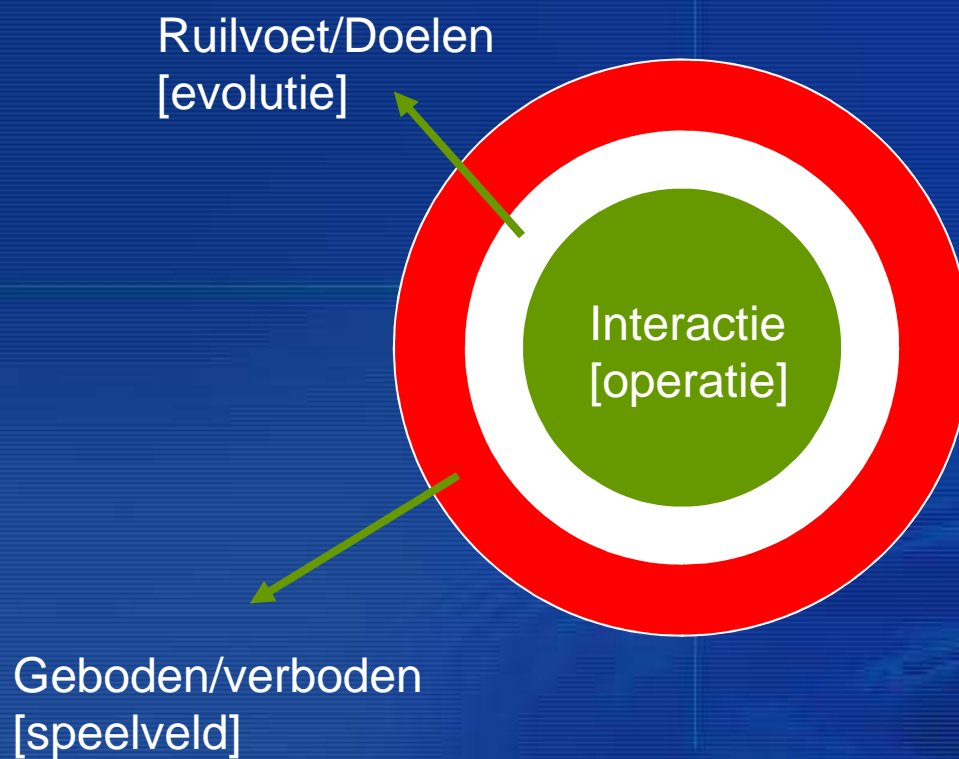

“Rotonde”-regel in gezondheidszorg

Tijd als nieuw ruilmiddel:
ALS [sneller beter] DAN [hogere prijs]

- belonen wat de bedoeling is
- alle spelers beschikken over ruilmiddel
- niet normeren maar interacteren
(dynamic pricing)

Governance domeinen

Waar zijn we?

- Principe uitgewerkt voor curatieve zorg
- Ontwerpen kan alleen in nauwe relatie met praktijk
- Politieke klimaat lijkt rijp:
  - “Geld (alleen) is geen oplossing”
  - “2005 blauwdruk voor nieuw stelsel”
  - Bereidheid/noodzaak tot experimenteren neemt toe
- Grote successen lokale experimenten; continuïteit binnen stelsel echter gering
- Potentieel grote weerstand bij “overtollige” organen (intern en extern)
- Grote angst (terecht) voor chaos en tweedeling

What's next?

- Overheid van centrale planner naar system governor
- Governance van medisch inhoudelijke issues
  - Ministerie van VWS
- Governance van “gezondheidsmarkt”
  - Ministerie van Economische Zaken
- Expertise TVA
  - Conceptueel ontwerp
  - Simulatie
  - Experimentele pilot(s)